

Η Νέα Ελληνική γλώσσα στον Παρευξέινο
Χώρο και στα Βαλκάνια:
Ερευνητικές αποτυπώσεις και διδακτικές
προσεγγίσεις

Επιμέλεια έκδοσης
Μαρία Δημάση
Έλενα Γρίβα
Ζωή Γαβριηλίδου

«Η Νέα Ελληνική γλώσσα στον Παρευξείνιο Χώρο

και στα Βαλκάνια»:

Ερευνητικές αποτυπώσεις και διδακτικές προσεγγίσεις

Επιμελήτριες της έκδοσης

Μαρία Δημάση, Έλενα Γρίβα, Ζωή Γαβριηλίδου,

Μαρία Δημάση, Έλενα Γρίβα, Ζωή Γαβριηλίδου (επιμελήτριες), «Η Νέα Ελληνική γλώσσα στον Παρευξείνιο Χώρο και στα Βαλκάνια»: Ερευνητικές αποτυπώσεις και διδακτικές προσεγγίσεις
ISBN: 978-960-629-016-9
Μάιος 2020

Σειρά: Γλώσσας Παράλληλοι: Θεωρία και διδακτικές προτάσεις
Επιστημονική υπεύθυνη σειράς: Ζωή Γαβριηλίδου, www.gavriilidou.gr

Εκδόσεις Σαΐτα
Αθανασίου Διάκου 42, 652 01, Καβάλα
Τ.: 2510 831856
Κ.: 6977 070729
e-mail: info@saitapublications.gr
website: www.saitapublications.gr

Άδεια Creative Commons
Αναφορά Δημιουργού – Μη Εμπορική χρήση
Όχι Παράγωγα έργα 3.0 Ελλάδα

Επιτρέπεται σε οποιονδήποτε αναγνώστη η αναπαραγωγή του έργου (ολική, μερική ή περιληπτική, με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο), η διανομή και η παρουσίαση στο κοινό υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις: αναφορά της πηγής προέλευσης, μη εμπορική χρήση του έργου. Επίσης, δεν μπορείτε να αλλοιώσετε, να τροποποιήσετε ή να δημιουργήσετε πάνω στο έργο αυτό.

Αναλυτικές πληροφορίες για τη συγκεκριμένη άδεια cc, μπορείτε να διαβάσετε στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/gr/>

Περιεχόμενα

«Η Νέα Ελληνική γλώσσα στον Παρευξέινο Χώρο και στα Βαλκάνια»: Ερευνητικές αποτυπώσεις και διδακτικές προσεγγίσεις	11
1 ^η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ Ζητήματα έρευνας και διδακτικής της Ν. Ελληνικής στον Παρευξέινο χώρο και τα Βαλκάνια	25
1. Ένας αέναος διάλογος με άλλους πολιτισμούς: Η Νέα Ελληνική Γλώσσα ως Γ2, ως γλώσσα πολιτισμικής κληρονομιάς, ως ΞΓ	27
2. Περί της ανάγκης δημιουργίας προγραμμάτων διδασκαλίας της ελληνικής ως γλώσσας πολιτισμικής κληρονομιάς στις ελληνικές έδρες του παρευξέινου χώρου	44
3α. Η Νέα Ελληνική γλώσσα στον παρευξέινο χώρο αρχές του 21 ^{ου} αιώνα	67
3β. Δια-πολιτισμικές ανταλλαγές και διδασκαλία της ελληνικής ως γλώσσας πολιτισμικής κληρονομιάς στην περιοχή της Bitola	101
4. Νεότερη Ελληνική και γλώσσες της πρώην Γιουγκοσλαβίας: προσλήψεις της ετερότητας και γλωσσικός σχεδιασμός	113
5. Οι διαστρωματώσεις της ελληνικής στην Αλβανία	156
6. Το πολυπόικλο της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στην Αλβανία	176
7. Η συγκριτική ανάλυση της ελληνικής και της αλβανικής σύνθεσης ως στρατηγική εκμάθησης της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας	195
8. Τα νέα και τα αρχαία ελληνικά στη Σερβία: για ένα καλύτερο μέλλον	218
9. Μπορούν να επιβιώσουν οι νεοελληνικές σπουδές στη Ρουμανία;	233
10. Η "φυσιογνωμία" των σπουδαστών του Κέντρου Νεοελληνικών Σπουδών και του Παραρτήματος του Ελληνικού Ιδρύματος Πολιτισμού στην Οδησό χθες και σήμερα	250
11. Οι Νεοελληνικές Σπουδές στην Τουρκία και οι νέοι δρόμοι της έρευνας	274

12. Στάσεις σπουδαστών με Γ1 την Τουρκική προς τη γραμματική της ΝΕ και τη διδασκαλία της ως ΞΓ	306
13. Ρωμαίικα σχολεία στην Κωνσταντινούπολη από τα μέσα του 20ού αιώνα έως σήμερα: η περιπέτεια της νέας ελληνικής γλώσσας.....	328
2 ^η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ Ζητήματα διδασκαλίας/αξιολόγησης της Ελληνικής ως Γ2/ΞΓ	362
14. Δημιουργώντας εκπαιδευτικό υλικό για τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας: ιδιαιτερότητες και προκλήσεις	364
15. Διαβαθμισμένο Κατατακτήριο Τεστ Ελληνομάθειας: Από το Συμβατικό στο Ψηφιακό	389
16. Η Ανάλυση Γλωσσικών Αναγκών ως προϋπόθεση για τον σχεδιασμό ενός Πιλοτικού Προγράμματος Γλωσσικής Κατάρτισης στην ελληνική ως δεύτερη/ξένη γλώσσα για Γενικούς Ακαδημαϊκούς Σκοπούς	418
17. Η ελληνομάθεια ως εκπαιδευτική προϋπόθεση στα νοσοκομειακά σχολεία: Τα καινοτόμα στοιχεία μιας διδακτικής παρέμβασης	445
18. Διδακτικές Προσεγγίσεις της Ελληνικής ως ξένης γλώσσας στο Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας του πανεπιστημίου Ιωαννίνων: Η δυναμική της ελληνικής γλώσσας σε ξένους υποτρόφους του ΙΚΥ και ελεύθερους σπουδαστές.	467
19. «Παίζω-μαθαίνω-δημιουργώ»: αξιοποιώντας το παιχνίδι για τη διδασκαλία της Ελληνικής ως Γ2/ΞΓ.....	496
20. Πειθώ: Η δύναμη της ρητορικής γλώσσας ως εργαλείο μάθησης της Ελληνικής ως ξένης	513
21. Οδός Γραμματικής: ένας βοηθητικός οδηγός για την εκμάθηση και τη διδασκαλία της ελληνικής γραμματικής.....	529

22.	Η διδασκαλία της πολυτροπικότητας στο εκπαιδευτικό λογισμικό για το μάθημα της Γλώσσας στην υποχρεωτική εκπαίδευση.....	548
23.	Οι δυσκολίες των μουσουλμάνων μαθητών στην παραγωγή προφορικού λόγου: η περίπτωση της χρήσης της ελληνικής γλώσσας στις ασκήσεις διαμεσολάβησης των εγχειρίδιων αγγλικής γλώσσας για το Γυμνάσιο	587
3 ^η	ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ Διεπιστημονικές/Διαπολιτισμικές προσεγγίσεις στη διδασκαλία της Νέας Ελληνικής ως Γ2/ΞΓ.....	623
24.	Αξιοποίηση της μεθόδου CLIL για τη διδασκαλία της Ελληνικής ως ΞΓ και την ανάπτυξη της (δια)πολιτισμικής αφύπνισης: Προτάσεις και προεκτάσεις.....	625
25.	Διδασκαλία Βάσει Περιεχομένου: Αξιοποίηση της Ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας σε διαπολιτισμικό-διαθεματικό πλαίσιο	647
26.	Γλώσσα και Τεχνολογία: Μια γέφυρα επικοινωνίας στην πράξη της διδασκαλίας... 673	
27.	«Αξιοποίηση ηλεκτρονικού εκπαιδευτικού περιβάλλοντος για την ανάπτυξη δεξιοτήτων στην Ελληνική ως Γ2/ΞΓ».....	694
28.	Η συμβολή των σχολικών εγχειριδίων Λογοτεχνίας Γυμνασίου στην ανάδειξη της ελληνικής ως γλώσσας πολιτισμικής κληρονομιάς και στην ανάπτυξη διαπολιτισμικού διαλόγου.....	718
29.	Η διαθεματική προσέγγιση και η εφαρμογή της μεθόδου project στη διδασκαλία της νέας ελληνικής ως Γ1/Γ2/ΞΓ στους μαθητές και φοιτητές του Ιασίου	739
30.	Γνωρίζω την Ελλάδα και τις "γύρω" χώρες με τη μέθοδο DigitalStoryTelling: Εκπαιδευτικό πρόγραμμα για την ελληνική ως ξένη γλώσσα	758
31.	Το βλέμμα του άλλου. Τα επιχειρηματολογικά κείμενα στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας. Κριτική επίγνωση και διαπολιτισμική αγωγή.	780

32. Κριτικοί γραμματισμοί στην κοινωνιογλωσσική ποικιλότητα της μαζικής κουλτούρας: Ερευνητικά δεδομένα και κριτικές προεκτάσεις..... 805
33. Κριτικός Γραμματισμός και Παραμύθι στην Α τάξη Δημοτικού: Μία διδακτική πρόταση γλωσσικού μαθήματος, θεμελιωμένη στη φιλοσοφία της Κριτικής Ανάλυσης Λόγου και της Συστημικής Λειτουργικής Γραμματικής..... 829
34. Γεωγραφικές διάλεκτοι στις τηλεοπτικές διαφημίσεις: Σχεδιασμός και αξιολόγηση ενός εκπαιδευτικού προγράμματος για την ανάπτυξη της κριτικής γλωσσικής επίγνωσης σε μαθητές/τριες Ε΄ και ΣΤ΄ Δημοτικού 865

11. Οι Νεοελληνικές Σπουδές στην Τουρκία και οι νέοι δρόμοι της έρευνας

Θανάσης Β. Κούγκουλος

Ε.Δ.Ι.Π.- Τ.Ι.Ε., Δ.Π.Θ.

a.kougkoulos@gmail.com

Abstract

The present study deals with the development of Modern Greek Studies within the framework of academic education in Turkey. More specifically, it focuses on the field of Modern Greek Literature Translation and the research perspectives of Turks who attend studies in Modern Greek language, literature and history. A crucial parameter of the wider discussion on the development and perspectives of Modern Greek Studies in Turkey is the relationship between the translated Modern Greek literature texts and the literary canon which is taught in Modern Greek departments. The presence of Modern Greek Language and Literature departments in Turkish is considered positive. The Turks neohellenists in cooperation with the specialists on Ottoman and Turkish literature can pave new pathways in research. Building on their mother tongue, they can promote research in new fields, such as the presence of Greek scholars in the late ottoman period or the representation of the Greek-Turkish coexistence from the perspective of comparative studies.

Key-words: Turkey, Modern Greek Studies, translation and literary canon, comparative studies

Περίληψη

Στη μελέτη μας ασχολούμαστε με την ανάπτυξη των νεοελληνικών σπουδών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση της Τουρκίας μέσα από τα πεδία της μετάφρασης της νεοελληνικής λογοτεχνίας και της ερευνητικής προοπτικής των Τούρκων νεοελληνιστών. Η σχέση των μεταφρασμένων στην τουρκική γλώσσα έργων της νέας ελληνικής λογοτεχνίας με τον διδασκόμενο στα Τμήματα λογοτεχνικό κανόνα είναι μια κρίσιμη

παράμετρος του ευρύτερου προβληματισμού για την ανάπτυξη και τις προοπτικές των νεοελληνικών σπουδών στην Τουρκία. Η παρουσία των Τμημάτων Νέας Ελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας στην Τουρκία κρίνεται ως θετική. Οι Τούρκοι νεοελληνιστές, σε συνεργασία με τους ειδικούς της οθωμανικής και της τουρκικής γραμματείας, μπορούν να ανοίξουν νέους δρόμους στην έρευνα. Εκμεταλλεζόμενοι τη μητρική τους γλώσσα είναι σε θέση να προωθήσουν δυναμικά τη μελέτη σε αδιερεύνητες ακόμη περιοχές, όπως για παράδειγμα στην ελληνική λογιόσύνη κατά την ύστερη οθωμανική περίοδο ή στην αναπαράσταση της ελληνοτουρκικής συνύπαρξης υπό το πρίσμα των συγκριτολογικών σπουδών.

Λέξεις-κλειδιά: Τουρκία, νεοελληνικές σπουδές, μετάφραση και λογοτεχνικός κανόνας, συγκριτολογικές σπουδές

Η Επανάσταση του 1821 ή Ελληνική Ανταρσία - Yunanİsyani για την τουρκική ιστοριογραφία (Bayrak, 1999· Μήλλας, 2005α, σ. 72, 97· Toprak, 2015) και η Μικρασιατική Καταστροφή του 1922 ή Πόλεμος της Ανεξαρτησίας / Απελευθερωτικός Αγώνας - KurtuluşSavaşı αντίστοιχα για την απέναντι όχθη του Αιγαίου (Şamsutdinov, 1999· Zürcher, 2004, σσ. 192-228· Özsoy, 2007) αποτελούν κορυφαία ιστορικά γεγονότα για τον σχηματισμό των σύγχρονων εθνικών κρατών της Ελλάδας και της Τουρκίας. Οι διαφορετικοί όροι αποκαλύπτουν και την αναμενόμενη διαφορετική προσέγγιση της Ιστορίας. Εντούτοις, οι αντίπαλοι και στις δύο περιπτώσεις είναι οι ίδιοι με αντεστραμμένους βέβαια ρόλους και η μετάβαση στο έθνος-κράτος έχει ως κοινή ιδεολογική βάση την παράδοση της Γαλλικής Επανάστασης. Κατά συνέπεια ο κατεξοχήν Άλλος στη διαδικασία συγκρότησης της ταυτότητας του Νέου Ελληνισμού είναι αναμφισβήτητα ο Τούρκος (Σβορώνος, 2004, σσ. 92-109) και παράλληλα ο Έλληνας λειτουργεί ως καθοριστικός παράγοντας στην ενδυνάμωση του κεμαλικού κινήματος και στην οικοδόμηση της εθνικής ταυτότητας στην Τουρκική Δημοκρατία (Birtek, 2006).

Στα σχολεία αμφοτέρων των χωρών μέσα από τα εγχειρίδια ορισμένων μαθημάτων (Άχλης, 1983, σσ. 39-52· Κουλούρη, 1996, σσ. 147-148· Μήλλας, 2005α, σσ. 91-114, 301-310· Τσιανάκας, 2006, σσ. 124-161· Δραγώνα - Ersanlı-Φραγκουδάκη, 2006· Turper, 2008· Ayanoğlu, 2011·

Παπαοικονόμου, 2014· Yildirim, 2014, σσ. 74-76, 78· Dilek - Filippidou, 2016) και τη ρητορική του εορτασμού των εθνικών επετείων (Κανέλλα, 2013, σσ. 61-102) αναπαράγεται μία στερεοτυπική και μανιαϊκή εν πολλοίς εικόνα για τον Άλλο. Πχ. ο Τούρκος για τον Έλληνα μαθητή είναι βάρβαρος, άγριος, βίαιος, απάνθρωπος, φανατισμένος, συντηρητικός, νωθρός, βρώμικος κ.ά. ενώ ο Έλληνας για τον Τούρκο ομόλογό του θεωρείται εθνικιστής, αιμοβόρος, αχάριστος, δολοπλόκος, άσπλαχνος, φιλοπόλεμος κ.ά. Η συστηματική καλλιέργεια στερεοτύπων στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι εντονότερη μέχρι την έναρξη του 21ου αιώνα, με αποτέλεσμα ο φοιτητής της φιλολογίας και του πολιτισμού του Άλλου να έρχεται σε σύγκρουση με βαθιά ριζωμένες προκαταλήψεις. Αν πρέπει να αποφύγουμε το μίσος μέσω της κατανόησης του Άλλου, τότε ένας από τους πλέον ιδανικούς χώρους είναι η προώθηση της ακαδημαϊκής διδασκαλίας του νεοελληνικού πολιτισμού στην Τουρκία και της τουρκολογίας στο ελληνικό πανεπιστήμιο. Στη μελέτη μας ασχολούμαστε με την ανάπτυξη των νεοελληνικών σπουδών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση της γειτονικής μας χώρας μέσα από τα πεδία της μετάφρασης της νεοελληνικής λογοτεχνίας και της ερευνητικής προοπτικής των Τούρκων νεοελληνιστών, μεταφέροντας την εμπειρία από τη διδασκαλία μας κατά τα έτη 2008 - 2016 στο Πανεπιστήμιο Trakya της Αδριανούπολης (Trakya Üniversitesi) σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο.

Κατά τα οθωμανικά χρόνια ευημερούν πολυάριθμα ελληνικά σχολεία ποικίλων βαθμίδων στον σημερινό χώρο της Τουρκίας: Κωνσταντινούπολη, Σμύρνη, Ιωνία, Ίμβρος, Καπαδοκία, Πόντος (Σιδηροπούλου, 2007), τα οποία έμμεσα επηρεάζουν σημαντικά και τα μουσουλμανικά αστικά στρώματα. Επιπλέον, τον 19^ο αιώνα εκδίδεται πλήθος εγχειριδίων - ως επί το πλείστον τουρκοελληνικά και ελληνοτουρκικά λεξικά και σχολικά βοηθήματα - για την εκμάθηση της οθωμανικής-τουρκικής γλώσσας από τους ελληνόφωνους Οθωμανούς πολίτες (Gürgendereli - Kougioulos, 2012, σσ. 185-186). Τα συγκεκριμένα

εγχειρίδια, αν και αποτείνονται στους Ρωμιούς μαθητές, συνιστούν το πρώτο βήμα μιας απαραίτητης υποδομής για την εξάπλωση των ελληνικών σπουδών σε Τούρκους φοιτητές, η οποία ξεκινά στα μέσα της δεκαετίας του 1930 και στις αρχές της δεκαετίας του 1940 με την ίδρυση Τμημάτων Αρχαίας Ελληνικής Φιλολογίας στα Πανεπιστήμια της Άγκυρας (1936) και της Κωνσταντινούπολης (1943-1944) (Erim, 2000·Χιδίρογλου, 2002, σσ. 109-110) ενώ συνεχίζεται αδιάλειπτα και η ελληνική εκπαίδευση των Ρωμιών στην εποχή της Τουρκικής Δημοκρατίας (Markou, 2012).

Πληροφόρηση για τις νεοελληνικές σπουδές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση της Τουρκίας παρέχουν μια σειρά από συνεδριακές ανακοινώσεις και σημειώματα του κατά καιρούς διδακτικού προσωπικού των Τομέων Νέας Ελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας και των συνεργαζόμενων με τα εν λόγω Τμήματα επιστημόνων, όπως των Melek Delilbaşı (2005), DamlaDemirözü (2003α), Σταύρου Γιωλτζόγλου (2001· 2002·2003), İbrahimKelağaAhmet (2002· 2003· 2008), Ferhan KırıldökmeMollaoğlu (2003· 2009), ΣυμεώνΔεγερμεντζίδη (2005), Ειρήνης Σαρίογλου (2006), SemaSandalci (2008), Αλέξανδρου Παπάζογλου (2012), του γράφοντος (Κούγκουλος, 2014) και του HasanKaili (2016). Επιπρόσθετα, συγκεντρωτική εικόνα της νεοελληνικής εκπαίδευσης στα πανεπιστήμια της Τουρκίας δίδεται στη μεταπτυχιακή εργασία του Αντώνη Κουτσορής (2009, σσ. 198-208, 211-213) για τη θέση της ελληνικής γλώσσας στη Νοτιοανατολική Ευρώπη μετά το 1990.

Συνοπτικά η ιστορική διαδρομή και η υφιστάμενη κατάσταση των Τμημάτων, τα οποία δέχονται το καθένα ετησίως είκοσι - είκοσι πέντε φοιτητές, έχει ως εξής:

α. Το 1991 λειτουργεί με τη συνδρομή της Melek Delilbaşı, καθηγήτριας Βυζαντινής και Οθωμανικής Ιστορίας με καταγωγή από την Ήπειρο³⁸, ο πρώτος στην Τουρκία Τομέας Νέας Ελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας στο Τμήμα Δυτικών Γλωσσών και Λογοτεχνιών

³⁸ Για εργοβιογραφικές πληροφορίες στην αγγλική γλώσσα βλ. το ανακτημένο στις 14/05/2107 από τον δικτυακό τόπο <http://www.biyografya.com/biyografi/16384>.

της Σχολής Γλώσσας, Ιστορίας και Γεωγραφίας του Πανεπιστημίου της Άγκυρας (Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Çağdaş Yunan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı)³⁹. Παρότι Τομέας, σύμφωνα με το τουρκικό ακαδημαϊκό σύστημα, έχει τη δυναμική ενός τμήματος και απονέμει ανεξάρτητο πτυχίο νεοελληνικής φιλολογίας, όπως και οι παρακάτω αναφερόμενοι πανεπιστημιακοί τομείς. Το 1995 ορκίζονται οι πρώτοι απόφοιτοι. Το ακαδημαϊκό έτος 2016-2017 συμπληρώνονται είκοσι πέντε χρόνια από τη σύστασή του Τμήματος και κατά κακή συγκυρία είναι αποδεκατισμένο από διδάσκοντες λόγω αποχωρήσεων και μετακινήσεων σε άλλα πανεπιστήμια της χώρας. Την ευθύνη της διδασκαλίας επωμίζονται μία βοηθός και τρεις συμβασιούχοι (ένας γλωσσολόγος, ένας ιστορικός και ένας μεταφρασιολόγος).

β. Το 2000 ιδρύεται ο Τομέας Νέας Ελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας στο Τμήμα Δυτικών Γλωσσών και Λογοτεχνιών της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Κωνσταντινούπολης (İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Çağdaş Yunan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı)⁴⁰. Οι πρώτοι πτυχιούχοι αποφοιτούν το 2005. Οι σπουδές οργανώνονται σ' ένα προπαρασκευαστικό έτος γλώσσας (Hazırlık sınıfı) και οκτώ ακαδημαϊκά εξάμηνα. Στον Τομέα υπηρετούν δύο καθηγήτριες, μία επίκουρη καθηγήτρια, μία λέκτορας, μία διδάσκουσα και τρεις επιστημονικοί βοηθοί. Και οι δύο Τουρκάλες πρωτοβάθμιες καθηγήτριες, η Esin Ozansoy και η Damla Demirözü, έχουν εκπονήσει διδακτορική διατριβή στο Τμήμα Φιλολογίας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών ενώ άλλα δύο μέλη ΔΕΠ, η ιστορικός Ειρήνη Σαρίογλου και η αρχιτέκτονας και φιλόλογος Ρίκα Μπεκιάρη-Παντελάρα, είναι Ελληνίδες της Κωνσταντινούπολης.

³⁹Ανακτημένο στις 14/05/2107 από τον δικτυακό τόπο <http://www.dtcf.ankara.edu.tr/bati-dilleri-ve-edebiyatlari/cagdas-yunan-dili-ve-edebiyati-anabilim-dali/>.

⁴⁰Ανακτημένο στις 14/05/2107 από τον δικτυακό τόπο <http://edebiyat.istanbul.edu.tr/cagdasyunan/>.

γ. Ο νεότερος Τομέας Νέας Ελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας στην Τουρκία ανοίγει το 2007 στο Τμήμα Βαλκανικών Γλωσσών και Λογοτεχνιών της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Trakya / Θράκης της Αδριανούπολης (Trakya Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Balkan Dillerive Edebiyatları Bölümü, Çağdaş Yunan Dilive Edebiyatı Anabilim Dalı)⁴¹. Το 2012 λαμβάνουν πτυχίο οι πρώτοι φοιτητές του Τομέα. Το ακαδημαϊκό έτος 2016-2017 διδάσκουν μία αναπληρώτρια καθηγήτρια, τρεις επίκουροι, μία λέκτορας και τέσσερις βοηθοί. Έως τον Νοέμβριο του 2012 ο Τομέας ονομάζεται απλώς Τομέας Νέων Ελληνικών (Yunanca Anabilim Dalı) και το Τμήμα – Τμήμα Βαλκανικών Γλωσσών (Balkan Dilleri Bölümü). Μέχρι το 2013 στο πρόγραμμα συμπεριλαμβάνεται και προπαρασκευαστική τάξη γλώσσας, η οποία υπάγεται στην Ανώτερη Σχολή Ξένων Γλωσσών αλλά από το ακαδημαϊκό έτος 2013 – 2014 ατυχώς καταργείται. Η κατάργησή της κρίνεται ως μια εσφαλμένη ενέργεια διότι η προϋπόθεση του έτους προετοιμασίας, που συνεπάγεται ότι οι φοιτητές επί ένα χρόνο ασκούνται για είκοσι πέντε ώρες εβδομαδιαίως αποκλειστικά στην εκμάθηση της ελληνικής ως ξένης γλώσσας και φτάνουν σε επίπεδο A2 ή B1, ενισχύει τη διδασκαλία των θεωρητικών μαθημάτων του βασικού προγράμματος στη γλώσσα - στόχο, τα Ελληνικά, και επιτρέπει τη σταδιακή απεμπλοκή του Πανεπιστημίου από τον αναγκαστικό ρόλο του φροντιστηρίου γλωσσών.

Εκτός από την Άγκυρα, την Κωνσταντινούπολη και την Αδριανούπολη, η νέα ελληνική γλώσσα προσφέρεται ως μάθημα επιλογής (δεύτερη ξένη γλώσσα) και σε άλλα Πανεπιστήμια της Τουρκίας (Boğaziçi, Hacettepe, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, İzmir Ekonomi Üniversitesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi κ.α.) με πολύ ενθαρρυντικά αποτελέσματα. Στην επιστημονική ολοκλήρωση των Τούρκων φοιτητών δρα ανασταλτικά η ανυπαρξία μεταπτυχιακών σπουδών για τον νεοελληνικό πολιτισμό, μολονότι στο

⁴¹Ανακτημένο στις 14/05/2107 από τον δικτυακό τόπο <http://edebiyat.trakya.edu.tr/akademik-yapi/cagdas-yunan-dili-ve-edebiyati-ana-bilim-dali/ogretim-elemanlari/#.WD0fEH041LM>.

Πανεπιστήμιο της Κωνσταντινούπολης προβλέπεται η εκπόνηση διδακτορικής διατριβής στη Νεοελληνική Φιλολογία. Από το 2013 η νέα ελληνική λογοτεχνία διδάσκεται ως μεταπτυχιακό επιστημονικό αντικείμενο από τον γράφοντα σε τέσσερα εξαμηνιαία μαθήματα λογοτεχνικής εικονολογίας και συγκριτικής (ελληνικής και τουρκικής) γραμματολογίας στον διατμηματικό Τομέα Διεπιστημονικής Προσέγγισης του Οπτικού Πολιτισμού του Μεταπτυχιακού Ινστιτούτου Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Trakya στην Αδριανούπολη (Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İnterdisipliner Görsel Kültür Anabilim Dalı) με έμφαση από τη βυζαντινή εποχή έως τη συγκρότηση του Τουρκικού κράτους, τα οποία έχουν παρακολουθήσει μέχρι στιγμής περίπου εξήντα Τούρκοι και είκοσι πέντε Έλληνες φοιτητές. Οι μεταπτυχιακοί φοιτητές μας ενθαρρύνονται να δραστηριοποιούνται επιστημονικά και να ανακοινώνουν τμήμα των ερευνών τους σε τοπικά και διεθνή συνέδρια. Μαθήματα ελληνικής φιλολογίας διδάσκονται και από την Ferhan KırıldökmeMollaoglu στον μεταπτυχιακό Τομέα Βαλκανικών Σπουδών (Balkan Çalışmaları Anabilim Dalı) του ίδιου Ινστιτούτου. Εδώ και λίγους μήνες γίνονται προσπάθειες για να δημιουργηθεί ένας κοινός μεταπτυχιακός κύκλος βυζαντινών και νεοελληνικών σπουδών από το Τμήμα Ιστορίας της Τέχνης (Sanat Tarihi Bölümü) του Πανεπιστημίου Trakya της Αδριανούπολης και την Κοσμητεία της Σχολής Κλασικών και Ανθρωπιστικών Σπουδών του όμορου Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης.

Η σχέση των μεταφρασμένων στην τουρκική γλώσσα έργων της νέας ελληνικής λογοτεχνίας με τον διδασκόμενο στα Τμήματα λογοτεχνικό κανόνα είναι μια κρίσιμη παράμετρος του ευρύτερου προβληματισμού για την ανάπτυξη και τις προοπτικές των νεοελληνικών σπουδών στην Τουρκία. Καθώς η συντριπτική πλειοψηφία των τούρκων φοιτητών έρχεται σε πρώτη επαφή με τη νεοελληνική γλώσσα κατά τη διάρκεια των σπουδών της, η μετάφραση αναδεικνύεται σε πολύτιμο και αναγκαίο εργαλείο στη διδασκαλία της νεοελληνικής λογοτεχνίας, της ιστορίας και του πολιτισμού των νεότερων

περιόδων του ελληνικού έθνους. Από προσωπική εμπειρία έχουμε διαπιστώσει πως ακόμη και οι επιμελείς φοιτητές που καταφέρνουν να κατακτήσουν σε ικανοποιητικό βαθμό την ελληνική ως ξένη γλώσσα μέσα σ' ένα ακαδημαϊκό περιβάλλον που τους προσφέρει μηδενικές σχεδόν ευκαιρίες για πρακτική εξάσκηση, αναπόφευκτα συναντούν ανυπέρβλητες δυσκολίες όταν βρίσκονται αντιμέτωποι με κείμενα της νέας ελληνικής γραμματείας πριν από τα μέσα του 20ού αιώνα, δηλαδή κείμενα λόγια ή γεμάτα με λαϊκούς τύπους τοπικών ιδιωμάτων.

Για τις τουρκικές μεταφράσεις της νεοελληνικής λογοτεχνίας σε επίπεδο αυτοτελών δημοσιευμάτων κατατίθενται ενδιαφέρουσες πληροφορίες σε άρθρα και ανακοινώσεις των Damla Demirözü (2007· 2011α, σσ. 141-148· 2015α), Αλέξανδρου Πέτσα (Demirözü - Πέτσας, 2012), Hakan Özkan (2011), Ηρακλή Μήλλα (2005β), Άρη Τσοκώνα (2008· 2011· 2014, σσ. 567-590)⁴² και Ferhan Kırıldökme Mollaoğlu (2014) και πιο ολοκληρωμένα στη μεταπτυχιακή διατριβή της Ekaterini Kayadelen (2010) για τις τουρκικές μεταφράσεις της ελληνικής λογοτεχνίας κατά το χρονικό διάστημα 1990-2006. Δυστυχώς δεν διαθέτουμε συγκεντρωμένα τεκμήρια για τη μεταφραστική υποδοχή της ελληνικής λογοτεχνίας από τα τουρκικά περιοδικά. Οι δημοσιευμένες σε περιοδικά λόγου και τέχνης μεταφράσεις έχουν μείζονα σημασία για τη διερεύνηση της όποιας επίδρασης ασκούν οι Έλληνες λογοτέχνες στους σύγχρονους Τούρκους ομότεχνούς τους.

Οι παραπάνω μελέτες σχολιάζουν ποικίλης φύσης μεταφρασεολογικά ζητήματα -όπως η γλώσσα προέλευσης της μετάφρασης, τα κριτήρια επιλογής των εκδοτικών οίκων, η συμπεριφορά των αναγνωστών, η συνάρτηση της πολιτικής με την εκδοτική παραγωγή ή ο

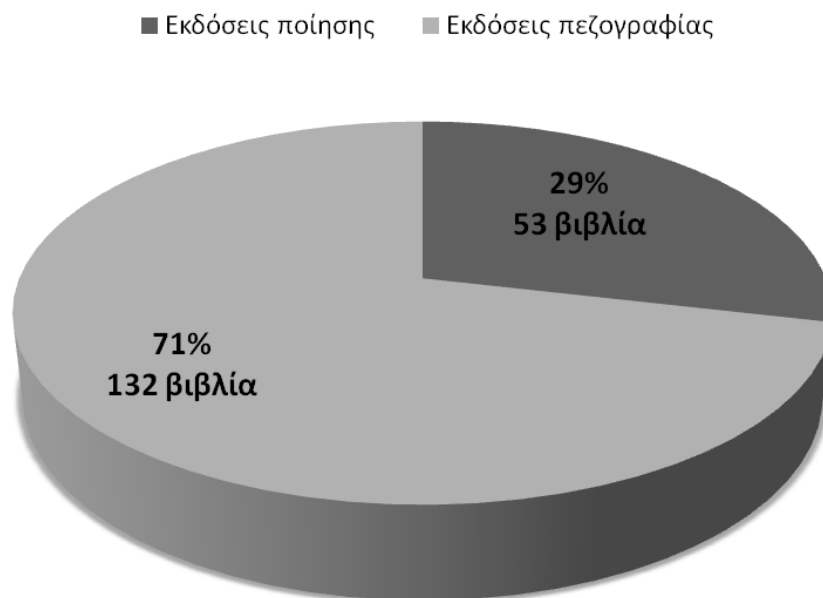
⁴² Ο κατάλογος ελληνικών βιβλίων που κυκλοφορούν στα Τουρκικά, ο οποίος δημοσιεύεται ως επίμετρο στο *Çokona*, 2014 έχει αναρτηθεί και στο διαδίκτυο. Ανακτημένος στις 14/05/2107 από τον δικτυακό τόπο <http://www.serrelib.gr/politistikes.php?id=141>.

εντοπισμός περικοπών και παρεμβάσεων- και περιέχουν στατιστικές παρατηρήσεις και καταλόγους, με παραλείψεις βέβαια, για την περίοδο 1960 - 2011. Επιπλέον, η ηλεκτρονική βάση «Αρχείο Μεταφρασμένων Ελληνικών Βιβλίων»⁴³ της ιστοσελίδας του Εθνικού Κέντρου Βιβλίου περιλαμβάνει και λήμματα της περιόδου 2012 - 2013. Επεξεργαζόμαστε εκ νέου τα παρεχόμενα βιβλιογραφικά στοιχεία υπό την οπτική της συνεπικουρίας τους στην πανεπιστημιακή διδασκαλία και της ανταπόκρισής τους στον λογοτεχνικό κανόνα. Διορθώνουμε και συμπληρώνουμε τα δεδομένα έως το 2016 με έρευνα στο διαδίκτυο, λαμβάνοντας υπόψη ιδίως τις νέες κυκλοφορίες του ελληνοτουρκικού οίκου «Ιστός»⁴⁴ που από το 2011 ειδικεύεται σε εκδόσεις για την Κωνσταντινούπολη, τη ρωμαίικη κοινότητα και τη γνωριμία της τουρκικής κοινωνίας με τον ελληνικό πολιτισμό.

Προφανώς οι μεταφράσεις απευθύνονται στο ευρύ καλλιεργημένο κοινό της Τουρκίας και όχι στους φοιτητές των νεοελληνικών σπουδών. Μολοντούτο η ίδρυση των Τμημάτων της Άγκυρας (1991) και της Κωνσταντινούπολης (2000) συμπίπτει με τη ραγδαία αύξηση σε μεταφρασμένους τίτλους που εντοπίζεται στις δεκαετίες του 1990 και του 2000. Στην δεκαετία του 2000 εμφανίζονται ως μεταφραστές και οι πρώτοι Τούρκοι απόφοιτοι Νέας Ελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας. Σχετικά με τα λογοτεχνικά γένη, η ποίηση ως πιο απαιτητικό είδος υπολείπεται της πεζογραφίας. Από το σύνολο των βιβλίων (γράφημα 1) λιγότερο από το ένα τρίτο αφορά στην ποίηση (ποσοστό 29%) ενώ η προσοχή των εκδοτών επικεντρώνεται στην πεζογραφία (ποσοστό 71%).

⁴³Ανακτημένο στις 14/05/2107 από τον δικτυακό τόπο <http://www.ekebi.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=node&cnode=470>.

⁴⁴Ανακτημένο στις 14/05/2107 από τον δικτυακό τόπο <http://istospoli.com/>.

Γράφημα 1. Μεταφράσεις στην τουρκική γλώσσα κατά λογοτεχνικά είδη

Εκπροσωπούνται δεκαεπτά μόνο ποιητές, οι οποίοι όμως, με ελάχιστες εξαιρέσεις, εντάσσονται οργανικά στον λογοτεχνικό κανόνα (πίνακας 1):

Ποιητής	Αριθμός βιβλίων
Διγενής Ακρίτης (έργο)	2
Βιτσέντζος Κορνάρος	1
Κ.Π. Καβάφης	13
Άγγελος Σικελιανός	1
Κώστας Βάρναλης	1
Οδυσσέας Ελύτης	4

Γιάννης Ρίτσος	19
Γιώργος Σεφέρης	6
Νικηφόρος Βρεττάκος	1
Νίκος Γκάτσος	1
Τάσος Λειβαδίτης	1
Ελένη Βακαλό	1
Βικτωρία Θεοδώρου	1
Αγγελική Παυλοπούλου	1
Κατερίνα Αγγελάκη - Ρουκ	1
Ελένη Φουρτούνη	1
Παντελής Ευθυμίου	1
Σύνολο: 17 ποιητές	

Πίνακας 1. Η μεταφρασμένη στην τουρκική γλώσσα νεοελληνική ποίηση

Τρεις πρόσφατες εκδόσεις κοινοποιούν δύο βασικά κείμενα της πρώιμης νεοελληνικής λογοτεχνίας. Εντός του ίδιου έτους κυκλοφορεί εις διπλούν το έπος του *Διγενή Ακρίτη* (διασκευές Grottaferrata και Escorial) με όρους φιλολογικής / κριτικής έκδοσης από τον ιστορικό Richard C. Dietrich (2009) και από τη βυζαντινολόγο - νεοελληνίστρια Esin Ozansoy (2009) και τον μεταφραστή BarişBaysal. Επίσης εκδίδεται ο *Ερωτόκριτος* του Βιτσέντζου Κορνάρου με μεταγραφή του ελληνικού κειμένου στο λατινικό / τουρκικό αλφάβητο και μετάφραση του κρητικής καταγωγής καθηγητή μικροβιολογίας HakkıBilgehan δίχως όμως φιλολογική εισαγωγή (Kornaros, 2011). Οι προθέσεις του μεταφραστή γνωστοποιούνται στον πρόλογο:

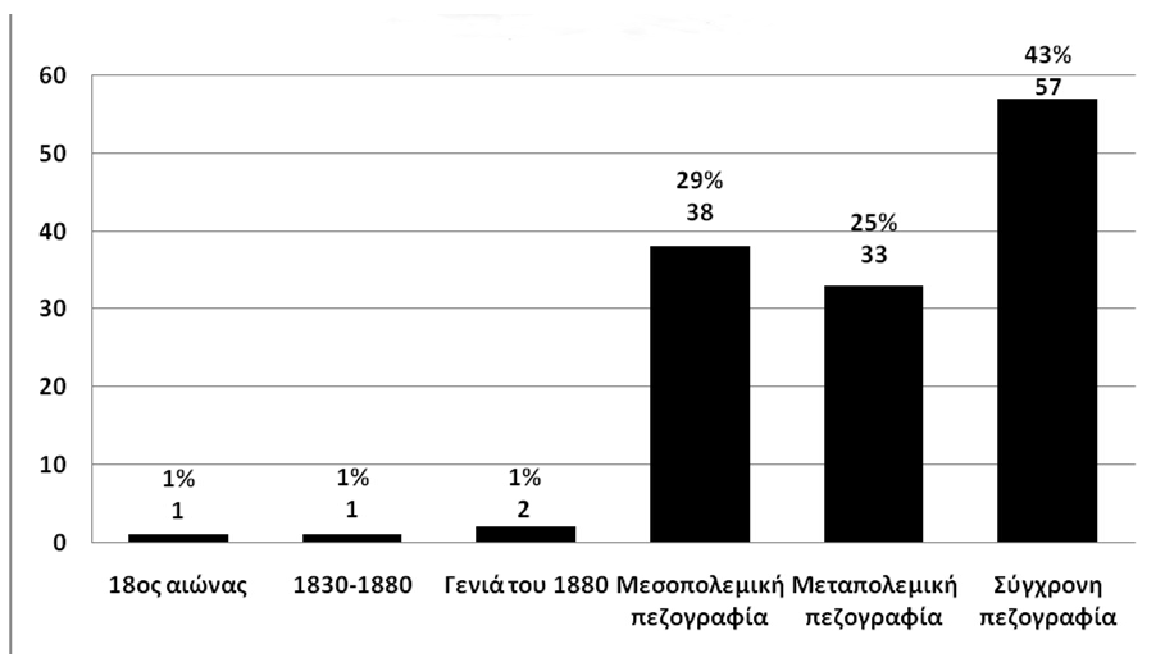
Θέλησα να διασώσω στα Τουρκικά μας αυτό το υπέροχο έργο του Βιτσέντζου Κορνάρου με στόχο να αποτελέσει μια συμβολή στην ανάδειξη του κρητικού

πολιτισμού, για την οποία εργάζονται το Ίδρυμα Ανταλλαγέντων Λωζάννης, οι συμμετέχοντες στην ιστοσελίδα *Giritturk.com*, ο σύλλογος Πολιτισμού και Φιλίας των Τουρκοκρητικών που ιδρύθηκε στη Σμύρνη και άλλοι σύλλογοι σχετικοί με την Κρήτη και τους [Τουρκο]Κρητικούς που ιδρύθηκαν σε ποικίλες περιοχές της χώρας μας.

Η παρουσία του Κ. Π. Καβάφη και των κορυφαίων μοντερνιστών Γιώργου Σεφέρη, Οδυσσέα Ελύτη και Γιάννη Ρίτσου είναι απολύτως ικανοποιητική και εξαιρετικά χρήσιμη για τον διδάσκοντα. Η πληθώρα των εκδόσεων του Ρίτσου μπορεί να ερμηνευτεί όχι τόσο ως μία καθαρά λογοτεχνική προτίμηση αλλά μέσα στο πλαίσιο της διάχυσης έργων μαρξιστικής ιδεολογίας που συγκινούν το τουρκικό αριστερό κίνημα (Demirözü – Πέτσας, 2012, σ. 283), στις τάξεις του οποίου συγκαταλέγεται υψηλό ποσοστό των φιλιαναγνωστών της Τουρκίας. Μ' ένα και μοναδικό βιβλίο συστήνονται στους Τούρκους μεγάλα ονόματα της ποίησης του 20^{ού} αιώνα, όπως οι Άγγελος Σικελιανός, Κώστας Βάρναλης, Νικηφόρος Βρεττάκος, Νίκος Γκάτσος, Τάσος Λειβαδίτης και Ελένη Βακαλό. Το κενό στον 19ο αιώνα, στον Μεσοπόλεμο και στη Μεταπολεμική περίοδο είναι πρόδηλο. Ιδιαίτερα η ηχηρή απουσία του δημοτικού τραγουδιού, του Διονυσίου Σολωμού και του Κώστα Καρυωτάκη καθιστά άκρως προβληματική την προσπάθεια διδασκαλίας της Ιστορίας της Νέας Ελληνικής Λογοτεχνίας στο τουρκικό πανεπιστήμιο με στοιχειώδη ακαδημαϊκή αξιοπρέπεια.

Στην πεζογραφία η κατάσταση είναι σαφώς βελτιωμένη. Ωστόσο, από τα 132 βιβλία και τους 85 συνολικά μεταφρασμένους πεζογράφους, το 43% σχετίζεται με τη σύγχρονη πεζογραφία, η οποία κατά κύριο λόγο δεν ορίζεται ως αυτόνομο αντικείμενο στα προγράμματα σπουδών των Τμημάτων Νέας Ελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας (γράφημα

2):

Γράφημα 2. Μεταφρασμένοι στην τουρκική γλώσσα τίτλοι νεοελληνικής πεζογραφίας

Σε ποσοστό 35% η θεματική των μεταφράσεων από την τρέχουσα πεζογραφική παραγωγή συνδέεται με την επανεμφάνιση μιας οριενταλιστικής τάσης (Καρακούμπα, 2011) στην ελληνική λογοτεχνία τις τελευταίες δεκαετίες. Με άλλα λόγια πρόκειται για ιστορικά και ερωτικά μυθιστορήματα που μυθοποιούν τις κοινότητες των Ρωμιών στην Ανατολή, αναπαριστούν την εικόνα του Τούρκου του ελλαδικού χώρου πριν την Ανταλλαγή και του μειονοτικού μουσουλμάνου ως Άλλου ή προέρχονται από Κωνσταντινουπολίτες συγγραφείς που τοποθετούν το σκηνικό της δράσης στην Πόλη. Επομένως είναι κείμενα που άμεσα ή έμμεσα πραγματεύονται και το παρελθόν της Τουρκίας και επικεντρώνονται στη συνύπαρξη των δύο λαών. Για τον ίδιο λόγο η δεύτερη ομάδα που καταγράφει υψηλό

ποσοστό (29%) είναι η μεσοπολεμική πεζογραφία. Εδώ ανήκει ο Νίκος Καζαντζάκης με δεκατρείς εκδόσεις και ικανός αριθμός αφηγηματικών έργων της λεγόμενης γενιάς του 1930 που διαδραματίζονται στην ακμή του Ελληνισμού της Μικράς Ασίας και στα χρόνια της Μικρασιατικής Καταστροφής (πχ. μυθιστορήματα των Στρατή Δούκα, Στρατή Μυριβήλη, Κοσμά Πολίτη, Ηλία Βενέζη, Γιώργου Θεοτοκά, Θράσου Καστανάκη, Μαρίας Ιορδανίδου και Διδώς Σωτηρίου). Η εκπροσώπηση της μεταπολεμικής πεζογραφίας (ποσοστό 25%) από τους Δημήτρη Χατζή, Γιώργο Ιωάννου, Αντώνη Σαμαράκη, Θανάση Βαλτινό, Στρατή Τσίρκα, Βασίλη Βασιλικό, Κώστα Κοτζιά, Αντρέα Φραγκιά, Κώστα Ταχτσή, Μένη Κουμανταρέα και άλλους κρίνεται επαρκής, εφόσον το υπάρχον υλικό υποστηρίζει αποτελεσματικά τη διδασκαλία του συναφούς μαθήματος.

Δραματικές είναι οι ελλείψεις για την πεζογραφία πριν τον Μεσοπόλεμο. Μεταφράζονται μονάχα το *Φιλοθέου Πάρεργα* του Νικόλαου Μαυροκορδάτου από ολόκληρο τον 18ο αιώνα, η *Πάπισσα Ιωάννα* του Εμμανουήλ Ροΐδη από την περίοδο 1830-1880 και τα ανατολικοθρακιώτικης σκηνογραφίας διηγήματα του Γ. Μ. Βιζυηνού από τη γενιά του 1880. Για τη διηγηματογραφία αυτής της γενιάς υποβοηθητική είναι και η *Ανθολογία Νέας Ελληνικής Λογοτεχνίας* του Άρη Τσοκώνα με ολιγοσέλιδη εισαγωγή στην ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας και βιοεργογραφικά σημειώματα των ανθολογούμενων, παρά τις όποιες ατέλειες και τα σφάλματά τους. Ο Τσοκώνας σταχυολογεί αποσπάσματα και από τους Αλέξανδρο Παπαδιαμάντη, Αριστοτέλη Κουρτίδη, Καλλιρρόη Παρρέν, Ανδρέα Καρκαβίτσα, Γρηγόριο Ξενόπουλο, Αλεξάνδρα Παπαδοπούλου, Κωνσταντίνο Θεοτόκη και Δημοσθένη Βουτυρά (Çokona, 2014, σσ. 38-97)⁴⁵.

⁴⁵ Τα υπόλοιπα πεζογραφικά κείμενα της ανθολογίας είναι των Γ. Βιζυηνού, Κ. Π. Καβάφη, Π. Δέλτα, Ν. Καζαντζάκη, Κ. Βάρναλη, Κ. Πολίτη, Σ. Μυριβήλη, Γ. Σκαρίμπα, Φ. Κόντογλου, Σ. Δούκα, Θ. Καστανάκη, Γ. Μπεράτη, Η. Βενέζη, Γ. Θεοτοκά, Μ. Αξιώτη, Μ. Λουντέμη, Α. Τερζάκη, Μ. Καραγάτση, Σ. Τσίρκα, Δ. Χατζή, Γ. Μαρή, Α. Νενεδάκη, Α. Σαμαράκη, Μ. Λυμπεράκη, Γ. Σαράντη, Α. Φραγκιά, Ά. Αλεξάνδρου, Α. Κοτζιά, Μ. Ιορδανίδου, Δ. Σωτηρίου, Μ. Αλεξανδρόπουλου, Ζ. Σαρή, Ά. Ζέη, Κ. Ταχτσή, Γ. Ιωάννου, Χ. Μίσσιου, Μ. Χάκκα,

Στη διάδοση της ελληνικής λογοτεχνίας αξιοσημείωτη είναι και η μεταφραστική συμβολή του διδακτικού προσωπικού των Τμημάτων Νεοελληνικών Σπουδών της Τουρκίας. Ενδεικτικά αναφέρουμε τις μεταφράσεις των Καβάφη, Ελύτη, Σεφέρη και Ρίτσου από τον Ηρακλή Μήλλα του Πανεπιστημίου της Άγκυρας (Kavafis, 1991· Elitis, 1991· Seferis, 1990· Ritsos, 1993), της συλλογής πεζογραφημάτων *Αποχρώσεις* του Κώστα Ουράνη από τις Esin Ozansoy και ΕιρήνηΣαρίογλου του Πανεπιστημίου Κωνσταντινούπολης (Uranis, 2016) και των μυθιστορημάτων *Λεωνής* του Γιώργου Θεοτοκά από την DamlaDemirözü των Πανεπιστημίων Άγκυρας και Κωνσταντινούπολης (Theotokas, 2013), *Ηλέκτρα* της Διδώς Σωτηρίου από τη SemaSandalci (Sotiriu, 2004) και *Λοιμός* του Αντρέα Φραγκιά από τον İbrahim Kelağa Ahmet του Πανεπιστημίου Trakya της Αδριανούπολης (Frangias, 2009). Μολαταύτα, η εκδοτική αγορά δεν καλύπτει και ούτε είναι σε θέση να καλύψει τις εξειδικευμένες ανάγκες των φοιτητών.

Έπειτα από εικοσιπέντε χρόνια ακαδημαϊκής διδασκαλίας των Νέων Ελληνικών στην Τουρκία, νομίζουμε ότι είναι πλέον καιρός να δρομολογηθεί μια ανθολογία μεταφρασμένων στα Τουρκικά κειμένων για διδακτική χρήση στο πανεπιστήμιο που να ανταποκρίνεται στον λογοτεχνικό κανόνα και να εμπεριέχει αντιπροσωπευτικά κείμενα ποιητών και πεζογράφων από τις απαρχές της νεοελληνικής λογοτεχνίας έως τη λήξη της δικτατορίας των συνταγματαρχών. Ταυτόχρονα με τις μεταφράσεις επιβάλλεται να συμπληρώνεται από γραμματολογικά διαγράμματα, σχόλια, εισαγωγικά σημειώματα και βιβλιογραφικό προσανατολισμό των φοιτητών σύμφωνα με τις πρόσφατες επιστημονικές παραδοχές. Ευχόμαστε η προτεινόμενη ανθολογία να αποτελέσει συλλογικό έργο όλων των

Μ. Κουμανταρέα, Κ. Μουρσελά, Θ. Βαλτινού, Π. Μάτεσι, Β. Βασιλικού, Ά. Φακίνου, Π. Μάρκαρη, Θ. Καλλιφατίδη, Α. Σουρούνη, Α. Πανσέληνου, Β. Αλεξάκη, Ε. Φακίνου, Μ. Δούκα, Ρ. Γαλανάκη, Γ. Ξανθούλη, Ε. Τριβιζά, Ζ. Ζατέλη, Β. Τσιαμπούση, Α. Δοξιάδη, Θ. Κοροβίνη, Λ. Διβάνη, Θ. Γρηγοριάδη, Π. Τασόπουλου, Χ. Χωμενίδη, Α. Κορτώ.

διδασκόντων στην Τουρκία και των φοιτητών τους. Θα ήταν προτιμότερο μάλιστα να εκδοθεί σε ηλεκτρονική μορφή, ώστε να είναι εύκολα προσβάσιμη από κάθε ενδιαφερόμενο και να ανανεώνεται ανάλογα με την πορεία της φιλολογικής έρευνας.

Έτσι κι αλλιώς ανιχνεύεται σοβαρότατο πρόβλημα σε στοιχειώδη εγχειρίδια για κάθε επιστημονικό πεδίο που θεραπεύεται εντός των συναφών Τμημάτων. Αν εξαιρέσουμε την *Επισκόπηση της Νεοελληνικής Ιστορίας* του Νίκου Σβορώνου (Svoronos, 1988) κανένα πανεπιστημιακό εγχειρίδιο για τον νεοελληνικό πολιτισμό, γραμμένο από Έλληνα επιστήμονα, δεν προσφέρεται στην τουρκική γλώσσα. Είναι ευνόητο πως οι διδακτικές ανάγκες επιβάλλουν ως επιτακτική προτεραιότητα τη μετάφραση αξιόπιστων εισαγωγών στις ανθρωπιστικές σπουδές του ελληνικού πολιτισμού, κατάλληλα σχολιασμένων και προσαρμοσμένων στην προσληπτική ικανότητα και στο γνωστικό υπόβαθρο των Τούρκων σπουδαστών. Ελάχιστη συμβολή προς αυτήν την κατεύθυνση είναι η κυκλοφορία, με τη μορφή διδακτικών σημειώσεων, της *Συνοπτικής Ιστορίας της Νέας Ελληνικής Λογοτεχνίας* του Λίνου Πολίτη, το 2009 και σε δεύτερη αναθεωρημένη έκδοση το 2013, από το Πανεπιστήμιο Trakya της Αδριανούπολης σε μετάφραση του ομογενούς φοιτητή Χαράλαμπου Νικολαΐδη και επιμέλεια – σχολιασμό του γράφοντος (Politis, 2013).

Οπωσδήποτε κρίνεται θετική η παρουσία των Τμημάτων Νέας Ελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας στην Τουρκία. Ασφαλώς αναμένεται από τους Τούρκους νεοελληνιστές, σε συνεργασία με τους ειδικούς της οθωμανικής και της τουρκικής γραμματείας, να ανοίξουν νέους δρόμους στην έρευνα. Πχ. ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τις νεοελληνικές σπουδές παρουσιάζουν εργασίες Τούρκων οθωμανολόγων, γραμματολόγων και συγκριτολόγων – όπως για τον Σάββα Ιωάννη Πασά, Γιαννιώτη ιατρού με Γαλλίδα μητέρα, Υπουργό Εξωτερικών της αυτοκρατορίας και συγγραφέα επιστολών στην Juliette Adam-Lamber

για τον ιδεαλισμό, τον ρεαλισμό, το έπος, τη μυθιστορία και τον Ερωτόκριτο (Akripar, 2016), για την εικόνα του Έλληνα στην τουρκική λογοτεχνία (Kesebir, 2015) ή για την σύγκριση των ιστορικών αφηγήσεων στα παιδικά βιβλία (Özsüer, 2015). Οι Τούρκοι ερευνητές, εκμεταλλευόμενοι τη μητρική τους γλώσσα, είναι σε θέση να προωθήσουν δυναμικά τη μελέτη σε αδιερεύνητες ακόμη περιοχές, όπως για παράδειγμα στην ελληνική λογοσύνη κατά την ύστερη οθωμανική περίοδο, όταν πνευματικά κέντρα του ελληνισμού ήταν η Κωνσταντινούπολη (And, 1972· Macar, 2013) και η Σμύρνη (Bulut, 2010) ή στην αναπαράσταση της ελληνοτουρκικής συνύπαρξης μέσα από τη γλώσσα (Kılıç, 2012), τη λογοτεχνία (Demirözü, 1999· 2003β· 2005· 2010· 2011β· 2015β· Μήλλας, 2005γ· Dalakkaya, 2008· Cengizalp – Alkan, 2011· Kardaş, 2015), τον κινηματογράφο (Süar, 2011· Balci, 2013· Arıncı, 2015), τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας (Günel, 2006), τις τέχνες (Torpaş, 2012· Ertuğrul, 2016), την ιστοριογραφία (Erdem, 2009α· 2009β) και την κοινωνική ανθρωπολογία (Akay, 2012) υπό το πρίσμα των συγκριτολογικών σπουδών. Ήδη αυτό συμβαίνει κυρίως στο πλαίσιο μεταπτυχιακών εργασιών, οι οποίες εκπονούνται σε Φιλοσοφικές Σχολές στην Ελλάδα ή στην Τουρκία⁴⁶ σε τομείς μεταπτυχιακών Ινστιτούτων που δεν συνδέονται άμεσα με τις νεοελληνικές σπουδές. Όμως στη δεύτερη περίπτωση οι παραγόμενες μελέτες δεν είναι πάντα απαλλαγμένες από εθνικιστικές προκαταλήψεις.

Τα οθωμανικά αρχεία διατηρούν όχι μόνο όσα ελληνικά βιβλία εκδόθηκαν εκείνη την εποχή αλλά πιθανώς και όσα λογοκρίθηκαν. Ο τουρκικός κινηματογράφος, την τελευταία δεκαετία, θέτει ανοιχτά και με τόλμη το ζήτημα της ειρηνικής συμπόρευσης των μειονοτήτων μέχρι τις εθνικές εκκαθαρίσεις του 20ού αιώνα (Ay - Midilli - Tugen, 2014). Ακόμη το σύγχρονο τουρκικό μυθιστόρημα ανακαλύπτει το θέμα των ελληνόφωνων κατά βάση μουσουλμάνων προσφύγων μετά τη Συνθήκη της Λωζάννης και τις δυσκολίες

⁴⁶Οι περισσότερες μεταπτυχιακές εργασίες σε πανεπιστήμια της Τουρκίας, που αναφέρονται στη μελέτη μας, είναι αναρτημένες στην ιστοσελίδα του Εθνικού Κέντρου Διατριβών της Τουρκίας. Διαθέσιμες στο δικτυακό τόπο <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp>.

προσαρμογής τους στην Τουρκία του ΚεμάλΑτατούρκ. Από τη δεκαετία του 1990 εμφανίζεται στην Τουρκία μια κατηγορία έργων που είναι γνωστά ως μυθιστορήματα της Ανταλλαγής (*mübadele romanları*), όπου οι συγγραφείς τους μεταφέρουν, στην τουρκική κοινωνία, αρκετά αργοπορημένα, τη φωνή των Ανταλλαγέντων, τη φωνή των θυμάτων της Ιστορίας (Ayata, 2015· Sakallı, 2015· Doğruyol 2016). Τα παραπάνω πεδία διαμορφώνουν νέα δεδομένα στις νεοελληνικές έρευνες και προσδιορίζουν την εκτιμώμενη συνεισφορά των Τούρκων νεοελληνιστών.

Βιβλιογραφία

- Akay, Ö. (2012). *Girit Kökenli Mübadil Kadınlar Üzerine Sosyal Antropolojik Bir Araştırma (Bursa / Tirilye Örneği)* [Μια ανθρωπολογική μελέτη για τις ανταλλαγείσες γυναίκες κρητικής καταγωγής. Το παράδειγμα της Προύσας / Τρίγλιας]. Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Antropoloji Anabilim Dalı.
- Akrınar, M. (2016). Bir Osmanlılık Örneği Olarak Sava Paşa (1832-1904) [Ο ΣάββαςΠασάς (1832-1904) ωςέναπαράδειγματοθωμανισμού]. *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 11, 147-184.
- And, M. (1972). Eski İstanbul'da Yunan Sahnesi [Το ελληνικό θέατρο στην παλιά Κωνσταντινούπολη]. *Tiyatro Araştırmaları Dergisi*, 3, 87-106.
- Arınç, C. (2015). *Postcolonial Ghosts in New Turkish Cinema: A Deconstructive Politics of Memory in Derviş Zaim's "The Cyprus Trilogy"*. ΔιδακτορικήΔιατριβή. London: University of London - Goldsmiths College - Department of Visual Cultures.
- Άχλης, Ν. (1983). *Οι γειτονικοί μας λαοί, Βούλγαροι και Τούρκοι, στα σχολικά βιβλία Ιστορίας Γυμνασίου και Λυκείου*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.

- Ay, A. - Midilli, S. - Tugen, B. (2014). Identities stuck in purgatory: Discourse Analysis of movie 'Dedemin İnsanları'. Στο A. Akbarov (Επιμ.), *FLTAL '14. Applying Intercultural Linguistic Competence to Foreign Language Teaching and Learning*. Sarajevo: International Burch University, 292-305.
- Ayanoğlu, B. (2011). *Türk - Yunan Tarih Ders Kitaplarında Karşılaştırmalı Öteki* [Σύγκριση του Άλλου στα τουρκικά και ελληνικά εγχειρίδια Ιστορίας]. Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı.
- Ayata, Y. (2015). Türk Ramanında Nüfus Mübadelesi Sorunu ve Bir Mübadele Romanı Olarak *Mor Kaftanlı Selanik* [Το ζήτημα της Ανταλλαγής των Πληθυσμών στο τουρκικό μυθιστόρημα και *Η Θεσσαλονίκη με τομοβκαφτάνιως* ένα μυθιστόρημα της Ανταλλαγής]. *Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 39(1), 21-56.
- Balcı, D. (2013). *Yeşilçam'da Öteki Olmak. Başlangıcından 1980'lere Türkiye Sinemasında Gayrimüslim Temsilleri* [Η κατασκευή της ετερότητας στη μεγάλη οθόνη. Αναπαραστάσεις των μη μουσουλμάνων στον τουρκικό κινηματογράφο από τις αρχές του έως τη δεκαετία του 1980]. İstanbul: Kolektif Kitap.
- Bayrak, M. (1999). *1821 Mora İsyanı ve Yunanistan'ın Bağımsızlığı* [Ηανταρσία του Μοριάτο 1821 και η ανεξαρτησία της Ελλάδας]. Διδακτορική Διατριβή. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı.
- Birtek, F. (2006). Ο ελληνικός ταύρος στο υαλοπωλείο της οθωμανικής «μεγάλης χίμαιρας». Ο ρόλος της Ελλάδας στην κατασκευή της σύγχρονης Τουρκίας. Στο Θ. Δραγώνα – Φ. Μπιρτέκ (Επιμ.), *Ελλάδα και Τουρκία: Πολίτης και Έθνος-Κράτος*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 83-103.
- Bulut, F. (2010). *I. Dünya Savaşı Yıllarında İzmir'de Eğlence Kültürü ve Toplumsal Yaşama Etkileri* [Ο πολιτισμός της ψυχαγωγίας και οι δραστηριότητες της κοινωνικής ζωής στη Σύμυρνη

στα χρόνια του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου]. Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία.
İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü.

Cengizalp, F.– Alkan, G. (2011). Το Αϊβαλί του Φώτη Κόντογλου και του AhmetYorulmaz: Η προσφυγική ταυτότητα στην ελληνική και στην τουρκική λογοτεχνία. Στο Κ. Α. Δημάδης (Επιμ.), *Ταυτότητες στον ελληνικό κόσμο (από το 1204 έως σήμερα). Πρακτικά Δ΄ Πανερωπαϊκού Συνεδρίου της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Νεοελληνικών Σπουδών*. Τόμος Α . Αθήνα: Ευρωπαϊκή Εταιρεία Νεοελληνικών Σπουδών, 225-230.

Γιωλτζόγλου, Σ. (2001). Τα νέα ελληνικά στο Πανεπιστήμιο της Άγκυρας. Το σήμερα και οι προοπτικές. Στο Π. Γεωργογιάννης (Επιμ.), *Η Ελληνική ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα: Μία διαπολιτισμική προσέγγιση. Πρακτικά 3^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου*. Τόμος II. Πάτρα: Κέντρο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης – Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών, 59-77.

_____ (2002). Προβλήματα διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας στην Τουρκία. Στο Π. Γεωργογιάννης (Επιμ.), *Διαπολιτισμική Εκπαίδευση - Ελληνικά ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα. Πρακτικά 4^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου*. Τόμος I. Πάτρα: Κέντρο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης – Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών, 157-167.

_____ (2003). Τα νέα ελληνικά στην Τουρκία. Στο S. Poromanska (Επιμ.), *Η Νεοελληνική Γλώσσα στα Βαλκάνια. Προβλήματα διδασκαλίας, μελέτες και προοπτικές. Α΄ Συνέδριο των Νεοελληνιστών των Βαλκανίων*. Πανεπιστήμιο της Σόφιας «Άγιος Κλήμης της Αχρίδας» - Τμήμα Νεοελληνικής Φιλολογίας – Εταιρεία Νεοελληνιστών της Βουλγαρίας «Κωστής Παλαμάς». Σόφια: Rovita, 83-95.

Çokona, A.(2008). Türkçe’yeçevrilmişYunanedebiyatı [Η μεταφρασμένη στα Τουρκικά ελληνική λογοτεχνία]. *ÇevirmeninNotu*, 5. Ανακτημένο στις 14/05/2107 από τον δικτυακό τόπο <http://cevirmeninnotu.blogspot.gr/2008/04/ari-okona.html>.

_____ (2011). Η Ελληνική λογοτεχνία μεταφρασμένη στα τουρκικά. Ανακοίνωση στην ημερίδα *Μετάφραση από τα Τουρκικά στα Ελληνικά. Θεωρητικά και Πρακτικά Ζητήματα*. Τμήμα Τουρκικών Σπουδών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών του Πανεπιστημίου

Αθηνών και Εταιρεία Μελέτης της Καθ' ημάς Ανατολής. Ανακτημένο στις 14/05/2107 από τον δικτυακό τόπο <http://docplayer.gr/3105025-I-elliniki-logotehnia-metafrasmenei-sta-toyrkika.html>.

_____ (2014). *Çağdaş Yunan Edebiyatı Antolojisi* [Ανθολογία Νέας Ελληνικής Λογοτεχνίας]. İstanbul: Heyamola Yayınları.

Dalakkaya, A. (2008). *Dido Sotiriyu'nun "Benden Selam Söyle Anadolu'ya" ve Ahmet Yorulmaz'ın "Savaşın Çocukları" Romalarında Türk-Yunan İmgelerinin Karşılaştırılması* [Σύγκριση της εικόνας του Τούρκου και του Έλληνα στα μυθιστορήματα *Ματωμένα Χώματα* της Δ. Σωτηρίου και *Τα παιδιά του πολέμου* του Α. Yorulmaz]. Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία. Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Karşılaştırmalı Edebiyat Anabilim Dalı.

Δεγερμεντζίδης, Σ. (2005). Η συμβολή της δημιουργικής γραφής στη διδασκαλία της ελληνικής ως ξένης γλώσσας - Η περίπτωση του Πανεπιστημίου της Κωνσταντινούπολης. Στο Π. Γεωργογιάννης (Επιμ.), *Διαπολιτισμική Εκπαίδευση. Ελληνικά ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα. Πρακτικά 8^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου*. Τόμος IV. Πάτρα: Κέντρο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης - Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών, 134-145.

Delilbaşı, M. (2005). Οι Νεοελληνικές Σπουδές στην Τουρκία. Ανακτημένο στις 14/05/2107 από τον δικτυακό τόπο http://kapodistriako.uoa.gr/stories/064_or_01/index.php?m=2

Demirözü D. (1999). *Η εικόνα του Τούρκου στη Γενιά του '30*. Διδακτορική Διατριβή. Αθήνα: Τμήμα Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

_____ (2003α). Η διδασκαλία της νεοελληνικής ιστορίας και λογοτεχνίας στην Τουρκία. Στο S. Poromanska (Επιμ.), *Η Νεοελληνική Γλώσσα στα Βαλκάνια. Προβλήματα διδασκαλίας, μελέτες και προοπτικές. Α Συνέδριο των Νεοελληνιστών των Βαλκανίων*. Πανεπιστήμιο της Σόφιας «Άγιος Κλήμης της Αχρίδας» - Τμήμα Νεοελληνικής

Φιλολογίας – Εταιρεία Νεοελληνιστών της Βουλγαρίας «Κωστής Παλαμάς». Σόφια: Rovita, 171-179.

_____ (2003β). İlk Dönem Yunan Romanında (1834-1880) Öteki İmajı [Η εικόνα του Άλλου στο ελληνικό μυθιστόρημα της πρώτης περιόδου (1834-1880)]. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 43 (1), 169-194.

_____ (2005). Η εικόνα του Τούρκου στο πεζογραφικό έργο του Γιώργου Θεοτοκά. *Νέα Εστία*, 1784, 948-968.

_____ (2007). Yunan romanından Türk anlatısına yapılan çeviriler ya da iki ülke ilişkilerinin edebiyat üzerinden okunması [Μεταφράσεις από το ελληνικό μυθιστόρημα στην τουρκική αφήγηση ή ανάγνωση των σχέσεων των δύο χωρών δια μέσου της λογοτεχνίας]. *Littera. Edebiyat Yazıları*, 20, 137-144.

_____ (2010). İzmir Yangını ve Çağrıştırdıkları Üzerine [Για την πυρκαγιά της Σμύρνης και τις αναπαραστάσεις της]. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 50(2), 265-282.

_____ (2011α). Το 1922 και η προσφυγιά στην ελληνική και την τουρκική αφήγηση. *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών*, 17, 123-149.

_____ (2011β). Από τον Πολυπαθή στο Ταμασάι Ντουγγιά. *Erytheia*, 32, 339-356.

_____ (2015α). Οι ελληνοτουρκικές σχέσεις μέσα από τη μετάφραση. Ανακοίνωση στο Πολιτισμικοί φορείς στην Ύστερη Οθωμανική Κοινωνία και η ανάδυση της Σύγχρονης Τουρκίας. Β΄ Συνέδριο Κοινωνικής Ιστορίας. Τμήμα Κοινωνιολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου. Ανακτημένο στις 14/05/2107 από τον δικτυακό τόπο <https://istanbul.academia.edu/DamlaDemirozu>.

_____ (2015β). *İşgal, Direniş, İç Savaş. Yunan Edebiyatında II. Dünya Savaşı Yılları* [Κατοχή, Αντίσταση, Εμφύλιος. Τα χρόνια του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου στην ελληνική λογοτεχνία]. İstanbul: İstos.

- Demirözü, D. – Πέτσας, Α. (2012). Τουρκική. Στο Β. Βασιλειάδης (Επιμ.), «... γνώριμος και ξένος ...». *Η Νεοελληνική Λογοτεχνία σε άλλες γλώσσες*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, 279-290.
- Dietrich, R. C. (2009). *Digenes Akrites. Günümüze Ulaşan Tek Bizans Destanı* [Διγενής Ακρίτης. Το μοναδικό σωζόμενο έως τις μέρες μας βυζαντινό έπος]. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Dilek, G.- Filippidou, E. (2016). Turkey and Greece: Reconstructing a Shared Past. Στο R. Guyver (Επιμ.), *Teaching History and the Changing Nation State. Transnational and Intranational Perspectives*. New York: Bloomsbury Academic, 75-93.
- Doğruyol, H. (2016). 1990 sonrası Türk Romanında Türk-Yunan Mübadelesi [Ηελληνοτουρκική ανταλλαγή των πληθυσμών στο τουρκικό μυθιστόρημα μετά το 1990]. Διδακτορική Διατριβή. Manisa: Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı.
- Δραγώνα, Θ. - Ersanlı, B. - Φραγκουδάκη, Α. (2006). Πώς οι έλληνες και οι τούρκοι μαθητές αντιλαμβάνονται την ιστορία, το έθνος και τη δημοκρατία. Στο Θ. Δραγώνα – Φ. Μπιρτέκ (Επιμ.), *Ελλάδα και Τουρκία: Πολίτης και Έθνος-Κράτος*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 303-350.
- Elitis, O. (1991). *Görünmez Bir Nisan Ayının Günlüğü* [Ημερολόγιο ενός Αθέατου Απριλίου] (Η. Millas, Μεταφρ.). İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Erdem, N. (2009α). *Yunan Tarihçiliğinin Gözüyle Anadolu Harekatı 1919-1923* [Ηεστρατεία της Ανατολίας (1919-1923) από τη νοπτική της ελληνικής ιστοριογραφίας]. Διδακτορική Διατριβή. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Anabilim Dalı.
- _____ (2009β). Yunan Tarihçilerinin Gözüyle 1930 Türk-Yunan Dostluk Antlaşması ve Venizelos'un Bu Sürece Katkıları [Το ελληνοτουρκικό σύμφωνο φιλίας του 1930 και η

- συμβολή του Βενιζέλου σ' αυτήν τη διαδικασία από την οπτική των Ελλήνων ιστορικών]. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23, 93-128.
- Erim, M. (2000). Klasik Filolojinin Önemi ve Türkiye'de Kuruluşu [Η σημασία της Κλασικής Φιλολογίας και η συγκρότησή της στην Τουρκία]. *Arkeoloji ve Sanat*, 94, 27-30.
- Ertuğrul, Ö. (2016). Osmanlı Devrinde Yanya (Ioannina) ve Çevresinde İnşa Edilen Bazı Kilise ve Okullar [Ορισμένες εκκλησίες και σχολεία που κατασκευάστηκαν στα Ιωάννινα και στην περιφέρειά τους κατά την οθωμανική περίοδο]. *Restorasyon Yıllığı*, 12, 90-105.
- Frangias, A. (2009). *Veiba* (İ. Kelağa Ahmet, Μεταφρ.). İstanbul: İthaki.
- Günel, P. (2006). *Türk Basınında Yunanistan İmajının Dönüşümü (1996-1999)* [Η μεταστροφή της εικόνας της Ελλάδας στον τουρκικό Τύπο]. Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı.
- Gürgendereli, R.– Kougoulos, Th. (2012). The Greek Loanwords in Turkish and their use in the Greek Language. Στο B. Aleksejeva – O. Lāms– I.Rūmniece (Επιμ.), *Hellenic Dimension. Materials of the Riga 3rd International Conference of Hellenic Studies*. Riga: University of Latvia – Faculty of Humanities – Chair of Classical Philology - Centre for Hellenic Studies, 182-194.
- Kaili, H. (2016). Στάσεις σπουδαστών με Γ1 την Τουρκική προς τη γραμματική της ΝΕ και η διδασκαλία αυτής ως ΞΓ. *Η Νέα Ελληνική γλώσσα στον Παρευξέινο Χώρο και στα Βαλκάνια*. Διεθνές Συνέδριο. Τμήματα Γλώσσας Φιλολογίας και Πολιτισμού Παρευξείνιων Χωρών, Ελληνικής Φιλολογίας, Ιστορίας και Εθνολογίας της Σχολής Κλασικών και Ανθρωπιστικών Σπουδών του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης. Κομοτηνή 30 Σεπτεμβρίου/1-2 Οκτωβρίου 2016. Υπό δημοσίευση.
- Κανέλλα, Σ. (2013). *Οι Τούρκοι στα κείμενα της εθνικής εορτής της 25ης Μαρτίου: Έρευνα υπό το πρίσμα της Παιδαγωγικής της Ειρήνης*. Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία.

Θεσσαλονίκη: Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Καρακούμπα, Α. (2011). *Όψεις του νεοελληνικού ανατολισμού κατά τον 19ο αιώνα: σχολιασμένη βιβλιογραφική καταγραφή*. Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία. Πάτρα: Τμήμα Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Πατρών.

Kardaş, Ö. A. (2015). *Η παρουσία της Κωνσταντινούπολης σε έλληνες πεζογράφους: Γ. Θεοτοκάς, Λεωνής, Μ. Ιορδανίδου, Λωζάντρα, Θρ. Καστανάκης, Ο Χατζή Μανουήλ, Θ. Κοροβίνης, Φατιχέ Τσίκα, Γ. Μακρινδάκης, Η Άλωση της Κωνσταντίας*. Μεταπτυχιακή Εργασία. Θεσσαλονίκη: Τμήμα Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Kavafis, K. (1991). *Bütünşiiirleri* [Άπαντα τα ποιήματα] (Η. Millas, Μεταφρ.).İstanbul: VarlıkYayımları.

Kayadelen, E. (2010). *Greek Fiction Translated into Turkish*. Lambert Academic Publishing.

Kelağa Ahmet, İ. (2002). Η εικόνα των φοιτητών της Έδρας Νέων Ελληνικών της Σχολής Ιστοριογεωγραφίας και Γλωσσών του Πανεπιστημίου της Άγκυρας. Μία έρευνα σχετικά με τις προδιαθέσεις των φοιτητών της έδρας και τα πορίσματα που προκύπτουν. Στο Π. Γεωργογιάννης (Επιμ.), *Διαπολιτισμική Εκπαίδευση - Ελληνικά ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα. Πρακτικά 4^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου*. Τόμος Ι. Πάτρα: Κέντρο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης – Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών, 63-71.

_____ (2003). Μια αποτίμηση του βασικού λεξιλογίου των φοιτητών 8^{ου} εξαμήνου του Τμήματος Νέων Ελληνικών του Πανεπιστημίου Άγκυρας και τα πορίσματα της έρευνας με αντικείμενο την εξακρίβωση των λέξεων που παρουσιάζουν μαθησιακές δυσκολίες – Ένας συμπληρωματικός κατάλογος παρωνύμων. Στο Π. Γεωργογιάννης (Επιμ.), *Διαπολιτισμική Εκπαίδευση. Ελληνικά ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα. Πρακτικά 6^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου*. Τόμος ΙV. Πάτρα: Κέντρο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης – Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών, 176-201.

- _____ (2008). Οι νεοελληνικές σπουδές στην Τουρκία. Προβλήματα και προοπτικές. *Πρακτικά 1^{ου} Παγκοσμίου Συνεδρίου Νεοελληνικών Σπουδών*, Αθήνα: Δήμος Αθηναίων, 222-226. Διαθέσιμο στον δικτυακό τόπο <http://arcaold.unive.it/bitstream/10278/39644/1/atti%20congresso%20Atene%202008.pdf>.
- Kesebir, E. (2015). Cumhuriyet Dönemi Türk Hikâyesinde (1923-1950) Yunan / Rum Algısı [Η σύλληψη του Έλληνα / Ρωμιού στο τουρκικό διήγημα της περιόδου της Δημοκρατίας (1923-1950)]. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 43, 94-100.
- Κιλίς, F. (2012). *Ελληνικά στοιχεία στην τουρκική αργκό*. Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία. Θεσσαλονίκη: Τμήμα Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.
- KırlıdökmeMollaoğlu, F. (2003). Τα ορθογραφικά λάθη των Τούρκων φοιτητών που διδάσκονται τα Νέα Ελληνικά ως ξένη γλώσσα. Συμπεράσματα - προτάσεις. Στο Π. Γεωργογιάννης (Επιμ.), *Διαπολιτισμική Εκπαίδευση. Ελληνικά ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα. Πρακτικά 6^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου*. Τόμος III. Πάτρα: Κέντρο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης – Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών, 213-222.
- _____ (2009). Τα Νέα Ελληνικά στην Άγκυρα. *Οροπέδιο*, 7, 579-589.
- _____ (2009). Greek Literary Works Translated into Turkish: An Approach to the Image of the 'Other'. Στο *Λογοτεχνία και Διαπολιτισμικές διαδρομές*. Διεθνές Συμπόσιο του Τμήματος Γλώσσας, Φιλολογίας και Πολιτισμού Παρευξείνιων Χωρών του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης. Κομοτηνή – Αδριανούπολη 30-31 Μαΐου 2014. Αδημοσίευτη εισήγηση.
- Kornaros, V. (2011). *Erotokritos: Bir Girit Destanı* [Ερωτόκριτος: Ένα κρητικό έπος] (Prof. Dr. H. Bilgehan, Μεταφρ.). İstanbul: Lozan Mübadilleri Vakfı.
- Κούγκουλος, Θ. Β. (2014). Η διδασκαλία της νεοελληνικής λογοτεχνίας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση της Τουρκίας. *Θέματα Λογοτεχνίας*, 53, 179-189.

- Κουλούρη, Χ. (1996). Φανατισμός, δογματισμός, συγκρότηση ταυτότητας. Μια προσέγγιση στο λόγο των σχολικών εγχειριδίων. *Μνήμων*, 18, 143-156.
- Κουτσουρή, Α. (2009). *Η θέση της ελληνικής γλώσσας στη Νοτιανατολική Ευρώπη μετά το 1990 και η ελληνική πολιτική γλωσσικής διάχυσης*. Μεταπτυχιακή Εργασία Ειδίκευσης. Αθήνα: Τμήμα Επικοινωνίας Μέσων και Πολιτισμού Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών.
- Macar, E. (2013). İstanbul'dan Ankara'ya: İstanbul Helen Edebiyat Cemiyeti (Syllogos) Kütüphanesi'nin İzinde [Από την Κωνσταντινούπολη στην Άγκυρα: Στα ίχνη της βιβλιοθήκης του Ελληνικού Φιλολογικού Συλλόγου Κωνσταντινουπόλεως]. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23, 139-149.
- Markou, K. (2012). Türkiye'de Azınlık Eğitim Sistemi Çerçevesinde İstanbul Rumlarının Eğitimi [Η εκπαίδευση των Ρωμιών της Κωνσταντινούπολης στο πλαίσιο του συστήματος της μειονοτικής εκπαίδευσης στην Τουρκία]. Στο *İstanbul Rumları Bugün ve Yarın* [Οι Ρωμιοί της Κωνσταντινούπολης σήμερα και αύριο]. İstanbul: İstos, 21-33.
- Μήλλας, Η. (2005α). *Εικόνες Ελλήνων και Τούρκων. Σχολικά βιβλία, ιστοριογραφία, λογοτεχνία και εθνικά στερεότυπα*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.
- _____ (2005β). *Çağdaş Yunan Edebiyatı - Ozanlar, yazarlar, söyleşiler, Çeviriler* [Νέα Ελληνική Λογοτεχνία. Ποιητές, πεζογράφοι, συνεντεύξεις, μεταφράσεις]. İstanbul: Dünya.
- _____ (2005γ). *Türk ve Yunan Romanlarında "Öteki" ve Kimlik* [Ετερότητα και ταυτότητα στα τουρκικά και ελληνικά μυθιστορήματα]. İstanbul: İletişim.
- Özansoy, E. (2009). *Digenes Akrites. Anadolu'nun büyük destanı. Grottaferrata ve Escorial versiyonları* [Διγενής Ακρίτης. Το μεγάλο έπος της Ανατολίας. Οι παραλλαγές Grottaferrata και Escorial] (B. Baysal, Μεταφρ.). İstanbul: Kalkedon Yayıncılık.
- Özkan, H. (2011). *Translations of Literature and works on Social Sciences from Greek into Turkish (1990 - 2011)*. In the framework of the mapping of translation in the Mediterranean, co-produced by the Anna Lindh Foundation and Transeuropéennes in

2011. Transeuropéennes, Paris & Foundation Anna Lindh, Alexandrie – 2011. Ανακτημένο στις 14/05/2017 από τον δικτυακό τόπο http://www.transeuropeennes.eu/ressources/pdfs/TIM_2011_Greek_Turkish_Hakan_OZKAN_74.pdf.
- Özsoy, O. (2007). *Saltanattan Cumhuriyete Kurtuluş Savaşı 1918 - 1923. Olaylar - Belgeler - Gerçekler* [Από την Ηγεμονία στη Δημοκρατία. Ο Απελευθερωτικός Πόλεμος 1918 - 1923. Συμβάντα - Μαρτυρίες - Γεγονότα]. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Özsüer, E. (2015). Tarihin 'Öteki' Yüzü: Türkiye ve Yunanistan Örneğinde Tarihi Yeniden Algılamak [Το πρόσωπο του Άλλου στην Ιστορία: Επαναπροσδιορίζοντας την Ιστορία στο παράδειγμα της Τουρκίας και της Ελλάδας]. *Turkish History Education Journal*, 4(2), 165-201.
- Παπάζογλου, Α. (2012). Η θέση της ελληνικής λογοτεχνίας στο Πρόγραμμα Σπουδών του Τμήματος Βαλκανικών Γλωσσών του Πανεπιστημίου της Αδριανούπολης. Στο *Ζητήματα διδασκαλίας της λογοτεχνίας*. Διημερίδα του Τμήματος Γλώσσας, Φιλολογίας και Πολιτισμού Παρευξείνιων Χωρών του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης. Κομοτηνή 19 - 20 Οκτωβρίου 2012. Αδημοσίευτη εισήγηση.
- Παπαοικονόμου, Α. Δ. (2104). Ο εθνικός εαυτός ως θεωρητική και κοινωνική κατασκευή: σύγκριση των σχολικών εγχειριδίων Ιστορίας στις τελευταίες τάξεις του Λυκείου στην Ελλάδα και στην Τουρκία. *Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών*, 64, 56-72.
- Politis, L. (2013). *Çağdaş Yunan Edebiyatının Kısa Tarihi* (Τ. Kungulos, Επιμ. – Η. Nikolayidis, Μεταφρ.). Edirne: Trakya Üniversitesi.
- Ritsos, Y. (1993). *Erotika* (Η. Millas, Μεταφρ.). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Sakallı, F. (2015). Bir Mübadele Romanı: Hasret [Ένα μυθιστόρημα της Ανταλλαγής: Νοσταλγία]. 21. *Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 11, 19-34.

- Şamsutdinov, A. M. (1999). *Mondros'tan Lozan'a Türkiye Ulusal Kurtuluş Savaşı Tarihi 1918 - 1923* [Από τον Μούδροστη Λωζάνη. Ιστορία του Εθνικού Απελευθερωτικού Πολέμου της Τουρκίας 1918 - 1923] (A. Behramoğlu, Μεταφρ.). İstanbul: Doğan Kitapçılık.
- Sandalcı, S. (2008). Η έρευνα της ελληνικής γλώσσας και λογοτεχνίας στην Τουρκία. *Μανδραγόρας*, 38, 31-34.
- Σαρίογλου, Ει. (2006). Οι ελληνικές έδρες στα πανεπιστήμια της Τουρκίας. Μία σύντομη παρουσίαση. *Ελληνική Διεθνής Γλώσσα*, 64, 216.
- Σβορώνος, Ν. (2004). *Το ελληνικό έθνος. Γένεση και διαμόρφωση του Νέου Ελληνισμού*. Αθήνα: Πόλις.
- Seferis, Y. (1990). *Bütünşiiirleri* [Άπαντα τα ποιήματα] (H. Millas, Μεταφρ.). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Σιδηροπούλου, Χ. (2007). Οι ελληνικές σπουδές στην Τουρκία. Στο Ι. Ν. Καζάζης (Επιμ.), *Οι ελληνικές σπουδές στην Ευρώπη. Ιστορική ανασκόπηση από την Αναγέννηση ως το τέλος του 20^{ου} αιώνα*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, 273-301.
- Sotiriu, D. (2004). *Elektra* (S. Sandalcı, Μεταφρ.). İstanbul: Pencere Yayınları.
- Süar, S. (2011). *Yunanistan Sinemasında Küçük Asya Sorunsalı* [Το ζήτημα της Μικράς Ασίας στον ελληνικό κινηματογράφο]. Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Sinema - TV Anasanat Dalı.
- Svoronos, N. (1998). *Çağdaş Hellen Tarihine Bakış* (P. Abacı, Μεταφρ.). İstanbul: Belge Yayınları.
- Theotokas, Y. (2013). *Leonis. Bir Dünyanın Merkezindeki Şehir: İstanbul 1914-1922* [Λεωνής. Μια πόλη στο κέντρο του κόσμου: Κωνσταντινούπολη 1914-1922] (D. Demirözü, Μεταφρ.). İstanbul: İstos.
- Toprak, S. (2015). 19. Yüzyıl Milliyetçilik Çıkmazında Rumlar [Οι Έλληνες στο αδιέξοδο του εθνικισμού του 19ου αιώνα]. *Yeni Türkiye*, 68, 2841-2864.

- Τορτας, Β. (2012). *Kırklareli Merkez İlçe ve Köylerindeki Gayrimüslim Eserleri* [Έργα μη μουσουλμάνων στην κεντρική περιοχή και στα χωριά των Σαράντα Εκκλησιών]. Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία. Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı.
- Τσιανάκας, Ευ. Ι. (2006). *Η εικόνα του «άλλου» στα σύγχρονα τουρκικά Αναλυτικά Προγράμματα και τα σχολικά εγχειρίδια Ιστορίας και Πολιτικής Αγωγής της Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης*. Διδακτορική Διατριβή. Θεσσαλονίκη: Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.
- Turper, S. (2008). *The Role of Education in Shaping Identities of Secondary School Children in Turkey and Greece*. Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία. Istanbul: Institute of Social Sciences - Istanbul Bilgi University.
- Uranis, K. (2016). *Renkler* (E. Ozansoy - İ. Sarioğlu, Μεταφρ.). İstanbul: Albatros.
- Χιδίρογλου, Π. (2002). Η τουρκική προσέγγιση της Αρχαίας και της Νέας Ελληνικής Γραμματολογίας. Στο *Ταυτότητα και Ετερότητα στον Τουρκικό Πολιτισμό*. Αθήνα: Γρηγόρης, 109-117.
- Yıldırım, T. (2014). Tarih Ders Kitaplarında 'Öteki' Kurgusu: 1930'lı Yıllar Üzerine Bir Değerlendirme [Η αφήγηση του Άλλου στα εγχειρίδια Ιστορίας: Μια κριτική για τη δεκαετία του 1930]. *Turkish History Education Journal*, 3(1), 62-89.
- Zürcher, E. J. (2004). *Σύγχρονη ιστορία της Τουρκίας* (Β. Κεχριώτης, Μεταφρ.). Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Σύντομο βιογραφικό

Ο Θανάσης Β. Κούγκουλος είναι διδάκτορας Νέας Ελληνικής Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Δίδαξε σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο στο Πανεπιστήμιο της Αδριανούπολης (Τουρκία) και στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας. Σήμερα διδάσκει ως Ε.ΔΙ.Π. στο Τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας του

Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης και ως μέλος ΣΕΠ στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα «Δημιουργική Γραφή»
του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου.

Η ιδέα για τις Εκδόσεις Σαΐτα ξεπήδησε τον Ιούλιο του 2012 με πρωταρχικό σκοπό τη δημιουργία ενός χώρου όπου τα έργα συγγραφέων θα συνομιλούν άμεσα, δωρεάν και ελεύθερα με το αναγνωστικό κοινό.

Μακριά από το κέρδος, την εκμετάλλευση και την εμπορευματοποίηση της πνευματικής ιδιοκτησίας, οι Εκδόσεις Σαΐτα επιδιώκουν να επαναπροσδιορίσουν τις σχέσεις Εκδότη-Συγγραφέα-Αναγνώστη, καλλιεργώντας τον πραγματικό διάλογο, την αλληλεπίδραση και την ουσιαστική επικοινωνία του έργου με τον αναγνώστη δίχως προϋποθέσεις και περιορισμούς.

Ο ισχυρός άνεμος της αγάπης για το βιβλίο,
το γλυκό αεράκι της δημιουργικότητας,
ο ζέφυρος της καινοτομίας,
ο σιρόκος της φαντασίας,
ο λεβάντες της επιμονής,
ο γραίγος του οράματος,
καθοδηγούν τη σαΐτα των Εκδόσεών μας.

Σας καλούμε λοιπόν να αφήσετε τα βιβλία να πετάξουν ελεύθερα!

Ο συλλογικός τόμος «Η Νέα Ελληνική γλώσσα στον Παρευξέινο Χώρο και στα Βαλκάνια: ερευνητικές αποτυπώσεις και διδακτικές προσεγγίσεις» περιέχει 35 επιλεγμένες εργασίες που καταγράφουν εκπαιδευτικές και γλωσσικές Πολιτικές στον Παρευξέινο χώρο και στη Βαλκανική, καθώς και οι προοπτικές που ανοίγονται για την Ελληνική στους συγκεκριμένους γεωγραφικούς χώρους.

ISBN: 978-960-629-016-9